

Memo financiële consequenties Register Externe Veiligheidsrisico's en (mogelijke) financiële effecten aanvullingssporen bodem en geluid voor het gemeentelijk domein

Doel

Dit memo geeft context bij mogelijke financiële consequenties voor gemeenten en/of omgevingsdiensten van de invoering van het Register Externe Veiligheidsrisico's (REV). Daarnaast geven we hier een update over de (mogelijke) financiële effecten van de Aanvullingssporen Bodem en Geluid voor het gemeentelijk domein.

Financiële consequenties Register Externe Veiligheidsrisico's

Register externe veiligheid (REV)

Met de komst van de Omgevingswet (OW) wordt de wet- en regelgeving inrichting en gebruik van de fysieke leefomgeving samengebracht met de milieuregels. Onder de Omgevingswet wordt externe veiligheid gemoderniseerd, dit staat beschreven in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Externe veiligheid (EV) is een aspect van milieu en ziet op voorkomen en beheersen van risico's van ontbranding, explosie en gif van giftige stoffen. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat is stelselverantwoordelijk voor EV, ook is zij verantwoordelijk voor bouw en beheer van het Register Externe Veiligheidsrisico's (REV).

Bronhouders zoals gemeenten (maar ook provincies en bijv. ProRail) zijn verplicht data aan te leveren aan het REV; het REV moet gevuld zijn per datum inwerkingtreding Omgevingswet 1 januari 2023. Deze verplichting geldt voor zowel de voorbereiding op de Omgevingswet als het beheer van de data na datum inwerkingtreding en kan aanzienlijke financiële consequenties hebben.

Financiële consequenties voorbereiding REV

De voorbereiding op de invoering per 1 januari 2023 is eenmalig. De betekenis daarvan voor beleid, bedrijfsvoering en informatievoorziening en ICT is mede afhankelijk van de lokale of regionale aanpak. De financiële consequenties zijn daarvan een afgeleide.

Beleid

Beleidsmatig moet externe veiligheid als milieuaspect worden ingepast in het omgevingsbeleid. Waar willen we welke milieubelastende activiteiten toestaan en op welke locaties vinden we welke risico's toelaatbaar?

Data

Landelijk zijn veel data uit het RRGs geconverteerd naar het REV. Voor nieuwe milieubelastende activiteiten zijn datasets gecreëerd (bijv. over windturbines). Dit voorwerk vermindert de werklast voor gemeenten en omgevingsdiensten aanzienlijk. De resultaten hiervan moeten worden verfijnd (een conversie is zelden perfect); men moet de gewenste datakwaliteit bepalen. Dat kan – afhankelijk van ambitie en personele mogelijkheden – een stevige inzet van capaciteit en expertise betekenen. Als die capaciteit beschikbaar is kost dat geld.

ICT

Voor de meeste omgevingsdiensten en gemeenten geldt dat het applicatielandschap nog niet is ingericht op het vastleggen van de wettelijk verplichte gegevens en het aanleveren daarvan aan het REV. Om dat gat te vullen heeft lenW de zgn. Bevoegd Gezag Module (BGM) ontwikkeld en ter beschikking gesteld; aan het gebruik hiervan zijn geen kosten verbonden.

Voor omgevingsdiensten en gemeenten die gebruik kunnen maken van een eigen applicatie ligt dat anders. Aanpassing en/of aanschaf van applicaties, inrichting en implementatie ervan kunnen aanzienlijke kosten met zich meebrengen. In mindere mate kan dat ook gelden voor de inpassing in de bestaande technische infrastructuur.

Organisatie en bedrijfsvoering

De in de Bevoegd Gezag Module (BGM) aangeboden data moeten worden beoordeeld en aangevuld. Dat vergt – afhankelijk van ambitie en personele mogelijkheden – inzet van capaciteit en expertise en brengt kosten met zich mee.

Op managementniveau moet de bedrijfsvoering worden ingericht: inrichten van werkprocessen, afbakenen van rollen, organiseren van capaciteit en expertise en organiseren van informatievoorziening en ICT. Niet in de laatste plaats moeten afspraken worden gemaakt tussen gemeenten als opdrachtgever en omgevingsdienst als opdrachtnemer over resultaat, aanpak, rolverdeling en financiën en ook dit heeft een kostenkant.

Financiële consequenties beheer REV

Vanaf 1 januari 2023 geldt de plicht voor gemeenten als bronhouder (of omgevingsdiensten als gedelegeerd bronhouder) om wijzigingen in milieubelastende activiteiten en kwetsbare gebouwen en locaties binnen twee weken door te geven aan het REV. Dat is een structurele last.

Ook hier zijn de financiële consequenties aanwezig op meerdere terreinen.

Beleid

De beleidsmatige inpassing van EV in het omgevingsbeleid wordt een regulier onderdeel van het reguliere beleidswerk voor inrichting en gebruik van de fysieke leefomgeving. Waar willen we welke milieubelastende activiteiten toestaan en op welke locaties vinden we welke risico's toelaatbaar?

Data

Wijzigingen in de wettelijk verplichte data moeten binnen twee weken worden aangeleverd aan het REV. Dat vraagt inzet op organisatie, bedrijfsvoering, informatievoorziening en ICT. De inzet daarop en de kosten daarvan zijn medeafhankelijk van inhoudelijke ambitie en mogelijkheden van organisatie en bedrijfsvoering.

ICT

Gemeenten en omgevingsdiensten die in 2023 en 2024 gebruik maken van de Bevoegd Gezag Module (BGM) doen er wijs aan om hun koers voor het EV applicatielandschap voor 2025 en verder uit te werken. Dat doen zij bij voorkeur in onderlinge regionale samenwerking. Dat zal investeringen in aanschaf, implementatie en beheer met zich meebrengen. Mogelijk is aanpassing in de technische infrastructuur nodig.

Organisatie en bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering wordt voorbereid op het structureel beheer van de REV data. Dat vraagt om lokale en regionale inrichting van werkprocessen, afbakening van rollen, organisatie van capaciteit informatievoorziening en ICT. De inzet daarop van management en medewerkers en de kosten daarvan zijn medeafhankelijk van inhoudelijke ambitie en mogelijkheden van organisatie en

bedrijfsvoering. Doordat de kwaliteitseisen aan de REV data veel hoger zijn dan die aan het RRGs zullen de uitvoeringskosten ook hoger zijn.

Het is voor adequaat beheer van REV data zinvol en nodig dat gemeenten als opdrachtgever en omgevingsdienst als opdrachtnemer goede afspraken maken over resultaat, aanpak, rolverdeling, informatievoorziening, ICT en financiën.

Risicocommunicatie

De informatie over mogelijke risico's van milieubelastende activiteiten en de mogelijke effecten daarvan op mensen op locaties en in gebouwen komt vanaf 1 januari 2023 transparant beschikbaar. Daarover moet de gemeente of omgevingsdienst zogenaamde risicocommunicatie doen. Verwacht mag worden dat bezorgde burgers en belanghebbenden soms toelichting zullen willen hebben. Daarmee moet men rekening houden.

Update (mogelijke) financiële effecten aanvullingsspoor geluid voor het gemeentelijk domein

Samengevat

We verwachten kosteneffecten in de saneringsopgaven bij wegverkeerslawaaï. Dit kan overal voorkomen, per gemeente variërend. Gemeente kan dit op basis van eigen situatie inschatten. De kosten zitten in ambtelijke begeleiding en in uitvoering, op verschillende gebieden: nieuwe wegen, bestaande wegen, nieuwbouw, bestaande bouw.

Beleidskeuzes kunnen ook sterke invloed hebben op de financiële effecten, bijvoorbeeld de hoogte van de normen die gesteld worden, en het stellen van onderzoeksverplichtingen (die moet de gemeente dan ook beoordelen).

Uit de eerdere onderzoeken herkennen we in de praktijk weinig, maar wel dat het werken met maatwerkregels (dat is een gemeentelijke inrichtingskeuze) de gemeente de kans geeft om efficiënter te werken, dan met de huidige maatwerkvoorschriften, en dat het toestaan van leges voor milieuvergunningen maakt dat we in het geluid-domein ook kosten in het kader van vergunningverlening door leges kunnen laten dekken.

Beleidskeuzes?

Het aanvullingsspoor bevat veel beleidskeuzevrijheid voor gemeenten, die vrijheid gaat best ver. Dat maakt dat veel van de mogelijke financiële effecten voor gemeenten, afhankelijk zijn van de keuze die de individuele gemeente maakt op een bepaald onderwerp. Onder andere:

- Het (moeten) doen van akoestisch onderzoek, wel of niet. De kennis hiervoor is vaak niet meer beschikbaar bij de gemeente, dus dat zal door de OD moeten worden uitgevoerd.
- Het stellen van normen.
- De verschillende thema's in het ruimtelijk domein tegen elkaar afwegen binnen de Omgevingswet. Dit issue speelt bij alle beleidsonderwerpen, we weten nog niet goed hoe dit gaat werken. Hier is dan wel beleidsexpertise op Geluid nodig.

Er zou ook impact kunnen zijn op de bedrijfsvoering omdat we zaken onder de omgevingswet formeler aan moeten pakken dan we nu doen. Dat moet nu eigenlijk ook, dus kunnen we niet als 'kostenpost' van de stelselwijziging classificeren, maar het heeft wel effect in de gemeentelijke uitvoering.

Grote impact-onderwerpen

Saneringen wegverkeerslawaaai is eigenlijk de enige bron van grote impact in het aanvullingsspoor.

- De regeling is nog niet definitief¹.
- Er ontstaan kosten voor gemeenten uit de regeling, die er nu niet zijn. Dit gaat over ambtelijke begeleiding van saneringen, maar ook de uitvoeringskosten van de saneringsmaatregelen zelf (in sommige gevallen).
- Het betreft gemeentelijke wegen, ook bestaande, waar in de huidige wetgeving éénmalig onderzoek naar wordt gedaan. In de nieuwe regeling wordt dit 5-jaarlijks. Als autonome groei van verkeersgeluid leidt tot overschrijding van de normen, moet er worden gesaneerd (dat is in de oude regeling niet het geval, omdat er niet gemeten hoeft te worden).
  - o Op basis van gegevens uit de oude saneringsregeling is de inschatting dat dit 700mln zou gaan kosten, enkel voor deze woningen. Een update van dit rapport komt binnenkort.
  - o De rekening hiervoor gaat naar de gemeenten.
- Voldoen van nieuwbouw aan de nieuwe geluidsnormen, en bestaande bouw die niet voldoet maar ook niet op de saneringslijst staat kan ook een impact hebben:
  - o Boven een bepaalde geluidsnorm (aan de gevel) is het rijk verantwoordelijk (ook financieel)
  - o Onder deze buitennorm is de gemeente is de gemeente verantwoordelijk voor het halen van de norm (binnenshuis). De gemeente kan hier ook negatief over besluiten (bijvoorbeeld op financiële gronden), maar de norm is wel wettelijk vastgelegd, dus we verwachten dat de rechter de gemeente hieraan gaat kunnen houden. Dan betaalt de gemeente voor de saneringsmaatregelen.

Nog niet in scope

Luchtvaartgeluid, industrie, spoorwegen, waterwegen et cetera nemen we nu nog niet mee in bovenstaande overwegingen, maar zij vormen wel een risico. Als daar meer integraal over moet worden gemeten, gaan deze geluidsbronnen opgeteld worden.

Uit de eerdere onderzoeken

De twee eerdere onderzoeken van Sira zijn bestuurlijk en ambtelijk door de VNG afgewezen, de onderzoeksresultaten worden in de praktijk niet herkend. Met name omdat wel een aantal baten worden genoemd (besparingen), maar geen kosten (stijgingen), die we in de praktijk wel voorzien.

Uit het onderzoek pikken we als belangrijke bron van kostenbesparingen:

---

¹ We moeten in de gaten houden of dit betekent dat op de definitiever regeling een impact-onderzoek (artikel-2 Wfv) moet plaatsvinden.

- Het werken met maatwerkregels in plaats van met maatwerkvoorschriften. Dat deze werkwijze een vereenvoudiging met zich meebrengt herkennen we wel. Dit is een gemeentelijke inrichtingskeuze.
- Daarbij is ook nog zo dat we in de nieuwe situatie voor deze maatwerkregels, waar dit onder de milieuvergunningverlening valt, leges mogen vragen.

Update (mogelijke) financiële effecten Aanvullingsspoor Bodem voor het gemeentelijk domein

Samengevat

De wijzigingen in het aanvullingsspoor Bodem vallen binnen de integrale financiële afspraken van de Omgevingswet, en daarmee is ook duidelijkheid gekomen dat er geen aanvullende middelen komen voor gemeenten, ten behoeve van de uitvoering van de Bodemtaken die van provincies naar gemeenten verschuiven. De bestaande afspraken over budget voor apparaatskosten zoals die in 2022 gelden blijven daarmee geldig.

Gemeenten – althans de gemeenten die geen WBB gemeente zijn – kunnen wel extra kosten verwachten door deze verschoven verantwoordelijkheid. Het is raadzaam om daar wel voor te begroten.

De situatie

Het aanvullingsspoor Bodem bevat regelingen die ervoor zorgen dat de verantwoordelijkheid voor bodembeleid verschuift. In de huidige situatie ligt deze verantwoordelijkheid bij de provincies, en bij 25 zgn. WBB-gemeenten. De andere 320 gemeenten hebben deze verantwoordelijkheid nu niet. Na inwerkingtreding van de Omgevingswet krijgen deze 320 gemeenten, naast de verantwoordelijkheid voor de bodemkwaliteit óók de verantwoordelijkheid over saneringen.

De financiële effecten voor gemeenten

Bij het verschuiven van de verantwoordelijkheid worden een aantal financiële effecten voorzien:

- De Omgevingsdienst is over het algemeen de uitvoerder van deze taken. Waar op dit onderwerp bodemsanering door de provincie wordt gefinancierd, zal dat na inwerkingtreden door de gemeenten gebeuren. De omgevingsdienst zal de gemeente moeten kunnen informeren over de hoogte van het bedrag. De afspraken tussen omgevingsdienst en gemeenten zal hierop aangepast (uitgebreid) moeten worden.
- De gemeente krijgt een grotere verantwoordelijkheid voor het aansturen van de omgevingsdienst op dit dossier. Daarvoor zou de gemeente expertise moeten hebben en/of aantrekken om deze aansturing vorm te geven. Mogelijk moet de gemeente ook (bijvoorbeeld aan het Rijk) rapporteren over dit onderwerp. Ook daar zal de gemeente capaciteit voor moeten hebben of aantrekken.
- De gemeente krijgt de beleidsinhoudelijke verantwoordelijkheid. Bijvoorbeeld ook met de bedoeling om maatwerk-beleid te kunnen leveren. Ook voor deze beleidsinhoudelijke taak zal de gemeente capaciteit moeten hebben of aantrekken.

Het is raadzaam om voor deze inzet te begroten vanaf inwerkingtreding van de Omgevingswet. Het niet hebben van dekking voor deze inzet (vanuit compensatie door het Rijk) zou als onderwerp in de risicoparagraaf kunnen worden opgenomen.

Contact

Vragen en praktijkvoorbeelden m.b.t. de financiële consequenties kunnen op de forumgroep 'Netwerk Financiën' van de VNG geplaatst worden ([link](#)). Ook kunt u een mail sturen naar omgevingswet@vng.nl waar wij u zullen voorzien van een antwoord.